

Székely Közélet

Politikai, közgazdasági és társadalmi ujság

Előfizetési árak:
Egész évre 50 Lei, félévre 25 Lei, negyedévre 13 Lei.
Egyes szám ára 1 Lei.

Felolós szerkesztő:
TOMPA LÁSZLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Bulevardul Regele Ferdinand (Kossuth-utca) 14. sz.
Telefonszám: 34.
Megjelenik minden vasárnap.

Az adókvetések bírálata.

— Elekes Dénes dr. felszólalása. —

A vármegye közigazgatási bizottságának december havi ülésén *Elekes Dénes dr.* bizottsági tag erős logikával felépitett és számos, fel-tűnést keltő hiteles adattal támogatott felszólalásában alapos és részletes bírálat tárgyává tette a becselő bizottságoknak a most folyó adókvetések-nél tanúsított magatartását. Maga a tanulmány-számba menő, értékes felszólalás közérdekű és jelentős volta, a felszólaló egyénisége, s a hely, hol ez a bírálat elhangzott, indokelttá teszi, hogy a beszédet — az alkalmoszerű bevezető szavak némi összevonásától eltekintve — egész terjedelmében közöljük.

Felszólalása elején hangsúlyozta, hogy az új adótörvény, melynek most sorra került gyakorlati megvalósítása a lakosság körében nagy érdeklődést és megdöbbenést kelt, anélkül jött létre, hogy annak megalkotásánál a székelység parlamentárisan képviselve lett volna. Anélkül történik a törvény életbeléptetése is. Nem politikai kérdések feszegetésére céloz itt a felszólaló, hanem azt akarja leszögezni, hogy, akik — közbizalom folytán e vagy anélkül — mandátumokkal rendelkeznek, sem a törvény keletkezésékor, sem alkalmazásakor a székelység érdekei iránt kellő törődést nem mutattak. S elmulasztják most is, hogy a kormány intencióinak helyes megvilágítása által, a népet — éppen a kormányzat érdekeiben — megnyugtassák és felvilágosítsák.

Felszólaló — mint a közigazgatási bizottság, választás helyett, kinevezett tagja — csak úgy véli tisztének megfelelően, ha a nem működő törvényhatóság bizalmát magának supponálva, eljárásáról vélt megbízóinak mindig nyugodt lelkiismerettel tudhatna beszámolni. Ha működésében akadályozva lenne, kész a következményeket levonni. Felszólalása teljesen politika mentes; csupán a valóságos élet, a gazdasági szempontok és közérdek szolgálatára kíván szorítkozni. Több szomorú tapasztalat dacára is bizik, hogy objektíveknek gondolt észrevételeiben renitenskedő, vagy irredenta szándékot senki keresni sem fog. Ezután kifogásolja azt a vizsgálati helyzetet, hogy a kormány rendeletei, törvényes intézkedései — dacára annak, hogy több milliónyi, sőt talán milliárdnyi adó vettetik ki rájuk — a nemzeti kisebbségek nyelvén hivatalosan nem adatnak ki, hogy azokról mindenki helyesen tájékozódhassék.

Szólo hangsúlyozta, hogy a székely nép lélekének egyik alapvonása, hogy az újításokkal szemben konzervatív, sőt azokkal ellenszenvez. Így volt ő is az új adótörvényekkel. Azok megismerése után azonban nagyon sok értékes, különösen szociális szempontból újdonság rendelkezést talált bennük. A legjobb törvény is azonban irott malaszt, ha annak alkalmazása hozzá nem értők, vagy éppen elfogultak, esetleg gyűlölködők kezébe kerül. *Elekes dr.* ezután rátért a törvény gyakorlati végrehajtásának tárgyalására, s annak során — saját szavaival — a következőket adta elő:

Tudjuk, hogy egyszerre három törvény végrehajtásáról van szó, illetve háromféle kardinális adóról, a luxusadót nem is számítva. Az egyik a cedula-ris, a másik az összegjövdelmi, a harmadik a vagyonadóról szól.

A cedula-ris adó kétféle. A vármegye közönsége inkább földműveléssel foglalkozván, őt az A., B., C. cedula-ris adó, a be nem épített, beépített földbirtokok utáni és a földművelési üzemek utáni adó érdekli s ezeknek előmunkálatairól van szó. Érdeklí ugyan az összeírás az ipari és kereskedelmi vállalatokat is, de inkább csak annyiban, hogy a beépített tőkék becselés alá került az ő D. cedula-ris adójuk, s még inkább a törvény VIII. címében írt általános jövdelmi progressív adó, valamint a vagyonadó szempontjából. Érdeklí ugyan a nem kereskedő és nem ipari foglalkozásúakat is, mert házuk a B. cedula-risnál, az összegjövdelmi (globalis) adónál, sőt a vagyonadót illetően is becselés alá került, sőt lakásuk bérértéke a jövdelmük kiszámításánál a törvény 35. §-ában írt tabellának alapját s így jövdelmük megállapításának leglényegesebb adatát képezi. Így aztán a törvény 4. ik szakasza által kreált, ugynevezett összeíró bizottság működése a lakosság 95. §-át existentialiter érdekli.

A törvény 5. §-a az összeíró bizottságot arra kötelezi, hogy „a községben talált földek elnevezését megállapítsa, analogia szerint csoportosítsa, a föld minőségét, a termény értékét megállapítsa s értékelési tarifát állítson föl”.

Hogy mi szükség van erre, itt, ahol kataszter van, nem tudom. A regátban, hol hallomás szerint, még sem telekkönyv s annál kevésbé kataszter nincsen, érthető a munkálat. Hogy miért kényszerítnek minket vissza a regátbeli — s tekintetben velünk szemben — őskori állapotokra, nem lehet megérteni, különösen akkor, ha az összeíró bizottságok nagy költségre és egész működésének meddőségére gondolunk.

A Betfalván eljáró összeíró bizottság első heti kiszállási költsége 3200 leu volt. Ha felfesszük, hogy a megyében egyszerre 10 bizottság működött, annak egy heti költsége 32.000 L. s így a 8 hétre beosztott eljárási idő alatt meg fogja csupán az eljárási költség közelíteni a 1/4 millió koronát. Ezelőtt 8 évvel a vármegye összes, a bizottságok működése által ériatett termézetű évi adója ezt az összeget nem haladta meg. Ezt a horribilis összeget a székelyek zsebében egészen könnyen meghagyhatták volna.

Miért nem tett a pénzügyi hatóság előterjesztést az ezen irányu megterhelés ellen és miért nem javasolta, hogy a régi kataszteri jövdelmet egy a föld-, mint házadónál szorozzák meg X. osszeggel, akkor kijön a mai tiszta jövdelem s annak vegyék 15—15% át az A., B. cedula-ris s 12. % át a C. cedula-ris, amint a törvény 3., 12., 18. §-ai előírják. Ugyanígy az összegjövdelmi (globalis), sőt a vagyonadó szempontjából szükséges adatokat is megkaphatták volna.

Ha tudta a vagyonadóról szóló törvény 10. §-a becsérték megállapításánál előírni, hogy: „az épületek normális értéke az 1910-beli adóösszeírás szerint megállapított helyi érték hatvanszorosa és a most megállapítandó helyi érték (bérérték) huszszorosa közötti arány figyelembe vételével állapítandó meg”, akkor így a kataszteri tiszta jövdelemből az X.oefficiens megjelölésével egy a vagyonadóra lényeges becsértéket, mint a cedula-ris és globalis adóknál fontos tiszta jövdelmet megkaphatták volna.

A végrehajtási utasítás előírja, hogy a Romániában található legjobb minőségű föld tiszta hozamát 200 leunál magasabbra venni nem lehet. Ugyancsak előírja, hogy a forgalmi, becsérték a

tiszta haszon 20-szorosa. Így hát a romániai legmagasabb földérték holdanként 4000 leunál magasabb nem lehet adózási szempontból.

Miért nem lehetett így aztán egy egyszerű koefficiens (együttható) megjelöléssel a kataszteriálisan felvett ingatlanokat az íróasztal mellől fölbecsülni s azt a rengeteg összeget a népnek megtakarítani akkor, midőn a törvény 65. §-ának rendelkezése szerint, az adózó vagyonáról valamást adni köteles, és amikor az 5. szakasz d) pontjának utolsó bekezdése szerint, a kiterjedés és osztályozás tekintetében a kataszter az irányadó, (tehát a bizottság minősítése fölösleges) és a 7. §-s szerint a 68. §-ban megjelölt tisztviselők amugy is minden birtokra külön a kataszteri adatok alapján az íróasztal mellől fogják az adókat megállapítani.

A mostani indokból kérnem kell a pénzügyigazgató urat, mint a pénzügyi tárca itteni lokális képviselőjét és a főispán urat, mint az összkormány megbízottját, hogy az egész megyére a további összeírást szüntessék meg, az eddigi összeírást helyeztessék hatályon kívül és tegyenek előterjesztést az iránt, hogy egy a cedula-ris adó, mint a globalis adók alapját képező tiszta jövdelmeket az eddigi föld- és házadónál megállapított tiszta jövdelem X szeresében, s a vagyonadónál szükséges vagyonértéket pedig az így megállapítandó tiszta jövdelem 20 szorosában állapítsa meg, mert ezzel a bizottságok óriási költsége s azon kívül a bizottsági tagok rendkívül nehéz, kényes és hálátlan küldése megszűnik s megszűnik az az anomália, hogy a hány bizottság, annyiféleképpen, a kifejtett, vagy kifejtendő meritalis, vagy illegális befolyás eredményeképpen handabandázhassék, aminek munkáját amugy sem lehet végeredményben alapul elfogadni.

Ha pedig már folyamatban van és a működést nem szüntetik meg, kérdem a pénzügyigazgató urat, és általa az ezen célra melléje rendelt adminisztrátor urat, hogy mért nem látta el a többé-kevésbé laikus bizottsági tagokat kellő utasítással s ha igen, akkor mért olyanul, amiről a tényleges összeírásnál szomorúan kellett meggyőződünk?

A törvény irányelvei világosak. Intenciója a vele kapcsolatban tett kormánykijelentések szerint, tiszta. Kijelentések vannak arra nézve, hogy az új adótörvény alapján remélhetőleg csak annyi, de legrosszabb esetben is nagyon kevéssel kell több adót fizetni, mint eddig.

Mi a tényleges politikában részt nem vettünk. A kormány mellett, vagy ellen szót nem tettünk. Ezt azonban halljuk a miniszterelnök szájából, aki — ahogy figyelhetjük — nem igen szokott népszerű, nagy szólalomokkal dobálózni. Egyénileg, távolról, komoly egyéniségek tünik föl. Ha az ő törvényét hajtják végre, mért nem alkalmazkodnak hozzá?

Megmondja a kormány, hogy a legnagyobb holdankénti bérérték 200 leu. Legnagyobb vagyonérték ennek 20-szorosa, tehát 4000 leu. Azt pedig elgondolhatjuk, itt a havas közvetlen alján, hogy ez a 4000 leus föld nem a Hargita aljáról van kiszemelve, sem pedig a 200 leus hozam. Itt egy fix direktiva van adva. Ettől eltérni nem lehet.

Az adó és bírálatánál háromféle szempont az irányadó. Egyik az állam budgetjének igénylése, a másik a pénznek valutáris helyzete, a harmadik a terhekhez való aránylagos, viszonylagos hozzájárulás, vagyis az egészében egyenlő teherviselés elve.

Az első szempont meg van adva. A kormány a szükségletei fedezetére a Románia leg-

jobb minőségű földjének holdja után 200 leu jövedelem meghatározásával annak a 3. §. szerint 15%-a fejében 30 leu A) cedularis, a 8. §. szerint 12%-a fejében 24 leu C) cedularis adót kér s azonfelül az illető összjövedelme mennyiségéhez képest a 64. §. szerint 50%-ig emelkedhető globális progresszív adót és a tetejében a vagyonadóról szóló törvény 19. §-a szerint, a vagyonérték után 33%, 65% vagy 91%-ig emelkedhető adót, aszerint, hogy a vagyon háborus szerzemény-e vagy sem?

Ez tehát a legjobb minőségű holdföld adója. Ide vonatkozóan fix a jövedelem: a 200 leu és a becslések a 4000 leu.

Mire való tehát a bizottságok működése a tekintetben, hogy itt mi a közeli vételár holdanként, hisz ha 20.000 leu volna is, ezt 4000-nél magasabbra nem tehetnék s ha 1000 leu jövedelem volna, azt 200 leunál magasabbra nem emelhetnék. Mi tehát a bizottságok működésének célja? Becslés nem, mert ott kötve vannak.

A bizottságnak lényegében összehasonlítani kellene az itteni földbirtokot a bánáti vagy dunamenti földdel s úgy a bér, mint a bérértéket ezen összehasonlítás útján megállapítani. Arra pedig a bizottság nem lehet autentikus. Egyfelől, mert ezt a vonatkozást önmaga nem ismerheti, másfelől, mert nem állnak rendelkezésre olyan adatok, miknek alapján dönthető.

Ahogy a törvény 5. szakasza az összeíró bizottságnak köteletségévé teszi az *analogia* szerint való csoportosítást, itt is csak az az ut állhat rendelkezésére. Ha ott 4000 leu, illetve 200 leu a legjobb föld holdjának becs., illetve bérértéke, akkor mennyi legyen e girbe-görbe havas-alji területen?

A régi Magyarország földjének legrosszabb termő része Csik volt. Közvetlenül előtte ékeskedtünk mi. Ugyanígy vagyunk most is. A kataszteri osztályozás 8 kategóriát állapított meg. A mostani adóbecslésnél 6 osztály van. Hova jöhet már most le a legalsó osztály, ha a legjobb hold 200 leu. Megmondja a miniszterelnök a falusiakhoz intézett manifestumában, ahol nyugtatni törekszik a népet az új adótörvény iránti aggodalmában és a többek között a középminőségű föld hektárjának hozamát 100 leura, tehát egy holdét nem is egészen 60 leura teszi. A középminőség ugy-e a harmadik osztály második s a negyedik osztály első fele. Három fokot hát fokunkint 45 leuvel ugrott lefelé.

Ugy-e bizonyosra vehetjük, hogy a mi megyénk a kormány előtt nem közepes minőségű. A közepesen jóval alól, a legutolsó előtt egy fokkal vagyunk. Jöjjünk 60-ról 15 L.-ként lefelé, a 4 ik 45 L, 5-ik 30 s a hatodik 15 L. lesz, közvetlenül az utolsó előtt vagyunk hát a legjobb minőségű földünkkel s mert a kataszteri 7-8-ik osztály itt az utasítás szerint a 6-ikba, tehát a legrosszabb osztályba belezuhan, illetve odaosztályozandó, így a vármegye területének legjobb holdját, mondjuk, 30 L.-nál magasabb jövedelműnek venni nem lehet.

Vagy nézzük a bánáti, dunamenti föld hozamát a miénkhez viszonyítva. Ott egy föld átlagos hozama 16 q s itt 2 q a trágya és 2 szeri ezántás nélkül. A 2 q-án felüli mennyiség már nem a földnek, hanem a székely gazda verejtékének eredménye.

Végtelen sok szociális tartalom rejlik a miniszterelnök abban a kijelentésében, hogy a középminőségű föld bérértéke 60 Leu. Látszik abból, hogy az első osztályról, 200 L.-ról 45 leu ugrással jött lefelé a középig, míg azon alól már 20, vagy 15 leu költséget állapított meg. Ebből látszik, hogy *ő magát a földet akarta megadóztatni* s nem a munkát. A munka tudniillik amúgy is sorra kerül a gazdálkodás üzemenél az új formában kreált C) cedulánál, a mely cedulánál a földhozam becsértéke törvényben adott coefficientekkel megszoroztatik s így jön ki a ráfordított munka által elért magasabb megadótatásra kerülő jövedelem, ahol tehát a munka eredménye amúgy is nem kerül el a 12% adót. Hogy mennyire igazságos vagy igazságtalan a C) cedula, most nem bírálhatjuk, mert a törvény megvan, de a végrehajtásnál figyelniük kellett volna az A) és C) cedula együttes 27%-ára éppen itt, hol a jövedelmet nem a föld, hanem a munka adja s az térül meg benne.

Ne feledjük, hogy a B) cedula is adót kíván. Igaz, hogy nem B) cedularis adót, mert a törvény 17. §-ának b) pontja a falvakban levő házakat, a melyek földművesek lakásául szolgálnak és azon épületeket, melyekben eszközeik, állataik terményeik vannak, kivézi a telekadó (B. cedula) alól. Igen ám, de az 58. §. szerint a beépített telekbirtok jövedelme globális adó alá jön, a mi progresszív a székely gazdálkodásban is 2-15%-ig fölmehet, s továbbmenőleg vagyonadó alá jön, a hol a híres 30 ezer leu mentes-

ség dacára székely gazdasági keretben legalább is 200 000 L. vagyonértékig s így 6-5%-ig fölmehet, úgy azonban, hogy itt a gazdasági föl-szerelés, állatállomány 4 drbon felül a vagyonérték összeállításánál figyelembe, számításba esik. A 200 000 L. vagyonérték 6-5%-os vagyonadója 1300 L, míg annak jövedelme (20 ad részét számítva) 10 000 L. Adója tehát a jövedelem heted része, vagyis így a vagyonadója a jövedelem 13%-a.

Nagy könnyítés van kétségtelenül abban, hogy az A) cedulánál a 3. §. szerint a 6000 L.-ig terjedő jövedelem első 1000 L.-jának csak fele összege, a C) cedulánál a 3000 L.-ig elért jövedelemnek $\frac{1}{3}$ része, 12 §. szerint, — a B) cedulánál a 14. §. szerint, $15 + 5 = 20\%$ s a családi terhek, — a saját lakásnál $\frac{1}{5}$ rész, — a globális jövedelemnél 2500 L, a jövedelemből az adó kiszámításánál leütetik, s ugyiszintén a vagyonadó értékéből az 1914 előtti rész $\frac{1}{5}$ része s 30.000 L. számításán kívül hagyatik, leütetik.

Ámde az összeíró bizottságok becslésének hihetetlen magassága miatt ez a kedvezmény eltörpül, mert az adó az A) B) G) ceduláknál 15. C) nél 12%-ban vsn megállapítva s így egy 70 holdas székely gazda a globális és vagyonadóval együtt az A) cedularis jövedelmének több mint 50%-át kell, hogy együtt fizesse.

Méltányosabb lett volna, ha a törvény az adó kulcsát az előbbieknél $\frac{1}{3}$ ada, vagy $\frac{1}{4}$ ében állapította volna meg, mert akkor nem kényszerült volna a kormány a Bánátban 4000 leu vagyonérték, illetve 200 L. jövedelemérték megállapításra csupán csak azért, hogy az irtózatot egyenlőtlenséget valamiképp kiegyenlítse.

Régi adó törvényünknek a III. oszt. kereseti adónál megállapított 10% adókulcsa a jövedelem eltitkolására vezetett, mert csak úgy állott arányban a többi adónemekkel s ennek súlyát érzi a kormány akkor, midőn a jövedelem megállapításánál megadott 200, illetve 60 leu fix pontjával az ottani jövedelmeket a valóságosnál alacsonyabba venni kényszerült. Így hát lehetetlen az összeírásnál valóságos értéket és tiszta jövedelmet venni. Legfőnnebb aránylagosításról lehet beszélni. Erre a bizottság nem lehet, adat hiányában, kompetens.

Hogy jut egy ilyen repülő bizottság ahhoz, hogy vándorutján s annak eredményeképpen össze törjön egy anyi gonddal, szakértelemmel, anyai alapos tanulmányozás útján összeállított katasztert. Hova vezet az eddigi eredmény? Felrugtak minden reális adatot.

A fenti észrevételeimből leszűrte meggyőződésem szerint aránylagosan az ország területével és földjével ebben a vonatkozásban elfogadható 20-30 L. holdankénti jövedelem. De ezen jövedelem helyett Keresztúron 90, Betfalván 80, Kedékben 70, Medeséren, Kadácsban 60, Csekefalván, Kissolyosban 180, Andrásfalván, Szent-ábrahámon 170, Szentterezsében 190, Parajdon 160, Szentegyházfaluban 130, Udvarhelyen a 200 L.-n felüli hozamot állapított meg a bizottság akkor, midőn a 200 leu I. osztállyal szemben 7-ik, 8-ik osztályba vagyunk kataszterileg sorozva. Hogy jutnak a bizottságok oda, hogy vármegyénkben felrugjanak minden eddigi kataszteri alapot, *az egészen szomszédos községek hozamát jó, vagy rossz kedvük szerint felére, vagy kétszeresére értékeljék*, a vármegye összterületén ilyen aránytalanságot létesítsenek s ezzel a község körében teljes joggal a pénzügyi adminisztráció lehetetlen ingadozását, kapkodását árulják el s a kényre-kedvre való elbánás zsidbasztó érzését válták ki. Hogy jutnak oda, hogy a szomszéd vármegye — Küküllő-Sárd — Erzsébetváros — Erdőszentgyörgy — becslésével szemben 3-6-szoros jövedelmet állapítsanak meg?

Az az adminisztrator, aki a repülő bizottságok között hivatva lett volna egyöntetűséget teremteni, hallomásom szerint, a legteljesebb presiót fejtette ki az irányban, hogy a jövedelem és vagyonérték minél magasabb legyen. Különös lenne, ha vármegyénk adójának nagysága egyetlen omnipotens ur ambíciójától függene. Szomorú lenne, ha tisztviselőket, különösen jegyzőket elcsaphatnának azért, mert a becslések magassága, aránytalansága ellen helyi ismereteik alapján szót tettek. Szomorú lenne, ha a kormány ilyen eljárást honorálna akkor, amidőn ez a legújabb módszerű adóprézés az ő eddigi összes kijelentéseivel ellenkezik.

Hogy mire vezet a lényegében sok üdvös rendelkezést tartalmazó törvény helytelen gyakorlati alkalmazása, bátor vagyok egy pár adattal bemutatni.

Siménfalván Mircse Mihály 40 hold körüli székely gazda eddig állami, országos betegápolási, ut, községi és iskolai adóban fizetett együtt 139 K 17 f. = 69 L 58 b-t. Ma az új becslés szerint fizetne 804 L. 18 banit. Tehát 12-szeres

adót. — Séra Károly ottani 5 holdas gazdálkodó eddig fizetett 26 K 30 f-t = 13 L. 15 b-t. Ma fizet új alapon, az elképzelhető minden mentesség betudásával 43 L. 09 banit, tehát három és fél-szeresét. — Patakfalvi J. József székelykeresztúri 45 holdas gazda eddig fizetett 75 L. 52 banit, ma fizetne 1093 L. 45 banit, 1017 L.-vel többet, az eddiginek 14 és fél-szeresét. — Gyárfás Pál dr. a fenti címeken eddig fizetett 600 L. 06 banit, ma fizetne cedularis adóban 8684 L., globális adóban 8%-kal 4320 L.-t, együtt 13.000 L.-t, tehát 21 és fél-szer nagyobb adót és vagyonadó fejében 9-3%-al 76.000 L.-t. Együtt 99.000 L. t. A bizottságok által megejtett becslés szerinti összes jövedelme cedularis adóknál 68.144 L. Tehát fizetne másfélannyi adót, mint amennyi a bizottság által megállapított összes jövedelme!!!

Az előbbi 3 személy abba a csoportba esik, amit a törvény minden erővel kimélni akar s lehetne is, ha jól hajtának végre. Így azonban a 4, 12, 14-szeres adó nemcsak igen nagy zökkenést és elégedetlenséget szít, hanem ellenkezik a kormány intencióival. Utóbbi vármegyénk egyik legtekintélyesebb, legmélyebb szociális érzéssel bíró közbirtokosa s ha vesszük a törvény és kormány intencióit, nem ide céloz a globális és vagyonadó hihetetlen magas %-ig emelhető progresszív adójával, hanem arra a nagytökre, ami minden további munka nélkül adja meg a tulajdonosnak az ott igazán fölös jövedelmet.

Ezek az adatok a kereszteri járásból vannak véve, a 90 és 70 leu első osztályu bérértékelésnél, ahol sulyosbításért felebbezés van beadvá. Hova vezet a csekefalvi és kissolymosi 180, a parajdi 160, a szentegyházfalvi 130 leu bérérték? Ilyen gyakorlati alkalmazással adó lesz, de nem marad pár év alatt adófizető!

Hogy micsoda anomáliák, lehetetlen helyzetek keletkeznek a városi telektulajdonosoknál, valószínűleg megdöbbentő. A ház amúgy is holttöke. A tulajdonos eddig sem kapta meg a telekérték 1-2%-át. Ez volt a főoka a lakásbiányak. Az udvarhelyi bér- és becsértékelés itt egy csapásra lehetetlenné tesz minden újabb építkezést. A városi lakáskérdés legmélyebben szociális. Annak előmozdítása érdekében minden lehetőt el kellene követni. Mentésíteni kellett volna a magasabb skála szerint megállapítandó minden vonatkozású létminimumhoz képest s az azok által birt lakásokat minden adó alól. A létminimum erejéig egy család se fizessen s érte a telektulajdonos se fizessen telekadót. A lakás az élelemmel, ruházattal egyenlő vonatkozású s a létminimum erejéig mentes kellett volna, hogy maradjon. Különösen utalok a munkástömeg és tisztviselői csoport helyzetére.

Ha már a törvény e kérdést nem méltatta kellően, akkor az összeíró bizottságoknak kellett volna enyhíteni az égető, rideg helyzetben a lehető méltányos becslések útján. Így azonban a lakáskérdés teljes csődje, a munkástömeg — s ha az egyáltalán tovább lehetséges — különösen a tisztviselői helyzet még további rosszabbodása, fog bekövetkezni.

Hogy vagyunk a kereszteri, parajdi, oklándi gazdálkodók telkével. A tisztviselők fizetésének rendezésekor az itteni tisztviselőknak lakbért nem utaltak, azt elvonták, mert a fenti helyek falvak s oda lakbér nem jár. Ezzel a kincstár a tisztviselők lényeges sérelmére jókora összeget megtakarított.

Jött azonban az új adótörvény. Itt a 17. §. b) pontja a falvakban levő s gazdálkodásra szolgáló épületeket a B) cedula adója alól mentesíti. Egyébként e törvény 31. §, 35. §-a az 5000 lakosnál kisebb helyeket kifejezetten a községek csoportjába osztja. Ámde így akkor ez a 3 község a telekadó alól kiesik s ebből a fiskusnak nagy kára van.

Egyszerűen segít a végrehajtási utasítás. Előbbani s a törvényben irt megállapításával szemben, ezeket a községeket, hol járási székhely van — városnak minősíti, a telekbecslést és adózást a végrehajtási utasítással elrendeli. Ha akarom: község, ha akarom: város aszerint, a hogy a kincstár jobban jön ki. Ilyen eljárás az annyira lényeges adómórára vezetni nem fog, mert annak kritériumai a kormányintézkedésekből megdöbbentően hiányoznak.

Igyekeztem teljes tárgyilagossággal és a nagynehezen beszerzett adatok feldolgozásával rámutatni arra a helytelen eljárásra, melylyel az adóösszeírás folyik s azokra a következményekre, mik belőle származnak. Kérem a főispán urat, sziveskedjék a felszólalás adatait nyugodtan megbírálni, s a felhozott sérelmek orvoslása iránti lépéseket megtenni.

Kiket sújt az új adórendszer?

A „Székely Hírek“ 50. számában Molnár Albert ur fenti cím alatt veszi bírálat alá egyik lapnak az új adókról közölt cikkét. Fent nevezett cikk minden valószínűség szerint a „SzékelyKözélet“ f. évi 48 és 49 számaiban közölt cikkeimre vonatkozóan, köteles vagyok magam nemcsak azért megnevezni, hogy felvont sisakkal vivjük meg az érvek párviadalát, hanem azért is, hogy igazságomért minél könnyebben vonhasanak felelősségre.

Első cikkemben rámutattam arra, hogy a becselő-bizottságok az ingatlanok tiszta hozadékát túlmagas összegben állapították meg, s ha ez a megállapítás megáll, mily összegű adót kell az ingatlanok holdja után fizetni a ceduláris adóknál. Megemlítettem azt is, hogy adóleegedések vannak, de ezek a kedvezmények ily megállapítások mellett alig-alig enyhítenek valamit a túlmagas terheken. A nép bizalma, a nép akaratát köteleseket rótt reám, ezen köteleességemből kifolyólag felhívtam a gazdatársadalmat, hogy mindazon helyeken, hol a becselés nem fedi a valóságot, hol az eljáró bizottság vezetője tulbuzgóságból, a helyzet nem ismeréséből, vagy Isten tudja, mi okból, nem vette figyelembe a körülményekkel ismerős egyének érveléseit, hanem hivatalos hatalmával fogva mintegy ráerőszakolta akaratát a bizottságra, — a sérelmebb becsléseket felebbezzék meg. Ma is azt mondom, felebbezze meg minden község gazdaközönsége a törvény nyújtotta jogánál fogva a túlmagas becsléseket, hadd mutathassanak reá majd a becslések megtörténtével, hogy azok nem helyesek, a tiszta jövedelem, illetve az érték-megállapítások, túlmagasak.

Második cikkem a fehér ártatlanság. Aki abból igazat, vagy államellenes tendenciát olvas ki, az vagy nem tud olvasni, vagy nem akar olvasni tudni. Felsoroltam a mentességi okokat. Ráműttem arra, hogy a beépített telkeknél az érték-megállapítás a törvény rendelkezéseinek megfelelően az 1910 és 1921 évi haszonbér összegéből az adott kulcs alapján számítható ki legmegbízhatóbban.

Ennyit a cikkek ellen, illetve ellenem felhozott vádakra.

Most térjünk át arra a bizonyos vádoló cikkekre.

Vegyük csak azt a példát. Vegyük alapul a 20 holdas és 5 családtaggal bíró kisgazdát. Az a 20 hold nem oszlik úgy meg, ahogy a t. cikkíró ur beállította. Olyan 20 holdas gazda, akinek 10 hold (a 20 hold, úgy hiszem, nyomdahiya) szántója mellett 6 hold legelője és 4 hold erdeje lenne, nincs; ezt a t. cikkíró ur is csak azért állította így be, mert így kevesebb adót lehet kihozni. Miért nem állította be a szántónál a 200 leus tiszta jövedelmet, amit a legtöbb helyen megállapítottak, s miért a 100 leut, melynek megállapítása sokkal kevesebb elégedetlenséget szült volna. Nálunk a 20 holdas gazdagság körülbelül ilyenformán oszlik meg: 12 hold szántó, 8 hold kaszáló, mert mikor arról beszélünk: ez 20 holdas gazda, az alatt azt értjük, hogy az illető 20 hold mivelés alatt álló birtokkal rendelkezik. Az erdőt, legelőt egy gazda sem veszi számításba, mikor arról van szó, hány hold földön gazdálkodik. Tehát a sérelmezett becslések alapján:

12 hold szántó tiszta jövedelme (középarányban) a 150 L = 1800 L, 8 hold kaszáló tiszta jövedelme (középarányban) 250 = 2000 L, összesen 3800 leu. Ebből mentes cedula A)-nál 500, adóalap 3300 leu, adó 15% = 495 leu, 3800 leu a cedula C)-nél, adó 12 százalék = 465 leu, összes adó 951 leu és a globális adó, esetleg vagyoadó. Ennél a számításnál a családi teher csökkentései nem alkalmazhatók. Vegyünk azonban realisabb számítás, s alkalmazzuk a példát egy helyes adó-alap megállapítása mellett a nálunk levő 20 holdas és 5 családtaggal bíró kisbirtokra.

12 hold szántó jövedelme (középarányban) a 70 h. 840 L, 8 hold kaszáló tiszta jövedelme (középarányban) a 100 L = 800 L, 1640 leu,

le az adómentes részt: 500 leu, marad adóalap 1140 leu, le 5 családtag után $5 + 5 + 5 + 5 + 7 = 27\%$, marad adóköteles 833 L. Adó a cedula A) nál $15\% = 124$ leu, 95 b, a cedula C)-nél $20\% = 99$ leu 96 bani, összes adó 224 leu 91 bani. Most már azt kérdelem, igen tisztelt ellenfelem, mikor és hol fizetett pusztán mezőgazdasággal foglalkozó 20 holdas kisgazda 449 Kor. és 82 fillér adót, ha (ami nem áll) 5—6 száz százalékos községi pótdadót kellett is fizetnie, de mikor fizetett (most már az ön számítását veszem) $154 \cdot 50 + 154 \cdot 50 = 309$ Kor. adót? A háboru előtt fizetett egy 20 holdas gazda hozzávetőleges számításal 100% -os községi pótdadó mellett körülbelül 70—75 koronát. Azért veszek 100% -os községi pótdadót, mert az ennél magasabb pótdadó egyes községeknél csak átfutó jellegű volt s az egy központosításnál figyelembe nem jöhet. Én akárhogy akarom, nem tudom azt a bizonyos enyhébb terhet feltalálni.

Azt mondja a cikkíró ur, hogy a tisztviselőnek volna legtöbb oka zugolodni. Vegyük csak azt a kétszer-kettőt!

Egy 12000 leu évi fizetéssel bíró tisztviselő adóba fizet (adómentes 1200 leu + 4800 leu = 6000 leu) adóköteles 6000 leu cedula F)-nél 360 leu, a globális adónál 240 L., összes adója 600 leu. Ezzel szemben egy 12000 leu tiszta jövedelemmel bíró földtulajdonos adója, kinek birtoka haszonbérbe van adva (cedula A) és globális) = 2596 leu. Maga munkálta birtok után (cedula A) C) és globális) = 3240 leu. Egy 12000 leus házbérvédelemmel bíró haztulajdonos adója 1938 leu. Egy 12000 leu jövedelemmel bíró iparos fizet (cedula D) és globális) = 1560 leut.

Ugy hiszem, hogy más foglalkozásuak mégis valamikéval nagyobb összeggel járulnak hozzá az „államháztartás pénzügyi egyensúlyának fenntartásához“, mint a tisztviselők.

„A pénzügyi tisztviselők köteleessége nem csak az állam, hanem az államot alkotó adózók érdekeinek megvédelmezése is, mert az állam gazdasági érdekeivel az adózók tönkretétele homlokegyenest ellenkezik.“ Ez az igaz beszéd, uram! Látja, ezt az érvelést igaz örömmel teszem magamévá. Azonban amikor én éppen azért kardoskodom, hogy az a pénzügyi tisztviselő hivatalos köteleességét aképp teljesítse, hogy az a teljesítmény az összesség javát szolgálja, amikor én az államot alkotó adózót arra figyelmeztetem, hogy az állam érdekei ellen vétő tisztviselő cselekedete ellen óvatot emeljen, miért vagyok én akkor lelketlen népigazgató és miért kell lehetetlenné tétetnem?

Nem azok az igazgatók, kik az adózót felvilágosítják arról, hogy a körülményeknél fogva jövőben nagyobb adóteher szakadván rá, egész életrendjét, egész munkálkodását aképpen ossza be, hogy magát ezen terhek elviselésére képebbé tegye. Nem azok az igazgatók, kik felvilágosítják az adózót arról, hogy a törvény módot és alkalmat nyújt a tulkapások elleni felszólalásra, s ezen jogukkal éljenek, hanem azok a lelketlen igazgatók, kik tudva üres reménységet ébresztenek, kik tudva nem helyes adatok hirdetésével tévedésbe ejtik a lelkeket.

Különböen ajánlom a régi közmondást: si tacuisses philosophus mansisses. Isten velünk!

Varró Elek.

.....

„Sirva vigad a magyar“. Régi közmondás, de úgy látszik, igaz napjainkban is. A terhek, a megpróbáltatások sulya alatt görnyedezünk, de azért majdnem minden héten eljárjuk az erotikus érzést keltő, a magyar természetellenkező, külföldről idehozott táncokat. Talán tarthatnánk egy kis mértéket is. A jóteknokodásnak más, több jövedelmet hozó módját is megtalálhatnók. Legalább az adventi időszakot megszentelhetnók, hiszen úgy tudjuk, hogy ez az időszak mindenik keresztény felekezetnél a komoly elmélyedésnek és a magunkba szállásnak az ideje.

A közigazgatási bizottság

december havi rendes ülésének, mely a távollevő prefectus helyett, Bíró Dénes alispánhelyettes, főjegyző elnöklete alatt ma, szombaton folyt le a vármegyeházán, az adókvetési eljárás alapos és körültekintő megvitatása volt a sulypontja és főérdekesége.

Az alispáni és pénzügyigazgatói jelentések különösen lényeges mozzanatokra nem terjedtek ki. Az előbbi után Mesei Odón dr. szólalt fel az egyös helyeken meg most is előforduló rekvirálások miatt. A pénzügyigazgatói jelentés után Elekes Dénes dr. bizottsági tag adta elő az adóbecslésekre vonatkozó sulyos és fontos észrevételeit, melyeket a bizottság összes tagjai a legnagyobb érdeklődéssel hallgattak végig. Mődunkban van lapunk más helyén az értékes felszólalást, maga a felszólaló szavai szerint, közölhetni, Előadása végén kifogásolta Elekes dr. a felebbezési bizottság olyan összeállítását és működését is, mely szerint, a bizottság két idegen, a nyelvet és viszonyokat nem ismerő tagon kívül, ugyanabból az adminisztrátorból, illetve előadó-ból van összeállítva, aki az ügy alsó foku elintézését is irányította, s a bizottság szakértő meghallgatása nélkül határoz. A jelenlevő egy, kisorsolt legtöbb adót fizető, polgári tag ezekkel szemben véleményét, természetesen, nem érvényesítheti.

Ugyane tárgyhoz szólott Szöllősi Odón dr. bizottsági tag is, ki frappáns példákkal illusztrált, meggyőző beszédében, az Elekeséhez hasonló álláspontot fejezett ki. A törvény szellemét, irányelveit dicséri, csak a végrehajtás szembe-szők hibáit kifogásolja. Nagy hibának mondja, hogy a bizottságok a nagy körültekintéssel és óriási költséggel készült katasztert munkájukban mellőzik, s nem vesznek tudomást arról, hogy a kataszteri osztályozások nem az egész országra nézve egyforma alapon állottak. Több kerület, a ezeken belül becselő járások voltak megállapítva, s mindenikben a külön viszonyok szerint osztályozták a földeket I., II. stb. osztályokra, amint-hogy, természetesen a bánáti első osztályu föld nem lehet azonos az itteni első osztályu földdel. Példákat sorolt fel, melyek szerint, míg Aradon 75—180 leu közötti összegre becsülték a holdankénti bérértéket, itt a Budvár, Szarkakó alatti sovány kaszáló hozamát 250 leuban állapították meg, Lővétén pedig 200 leuban. Van Bethlenfalván kényszerberletbe adott kaszáló, melyért míg a tulajdonos 40 leu bért kap, ugyanakkor neki adóban 56 leut kellene fizetnie. Indítványozza, hogy a szembe-szők hibák, aránytalanságok orvoslása érdekében kérje a közigazgatási bizottság a törvény alapján egy speciális bizottság kiküldését, mely ez ügyben, más vidékekkel összehasonlítás útján is, itt harmóniát teremtsen.

Hlatky Miklós biz. tag is több sérelmet sorolt fel. Így, hogy a becselő bizottságok polgári tagjait sok esetben elijesztették, elkedvetlenítették, azok álláspontjukat nem érvényesíthették. A telekértékek megállapítása is tulszigoruan, a törvényes szempontok egyrészének mellőzésével történik.

Németh Albert min. tanácsos, mint a pénzügyigazgatóság vezetője, kijelenti, hogy a bizottságok a magas becslésekre presszionálva nem voltak, különben ilyen irányban nem is befolyásolhatók. A mindenütt előfordulható hibák és tévedések felebbezések után orvosolhatók.

A bizottság ezek után elhatározta, hogy a külön bizottság kiküldését kéri a sérelmek orvoslására.

Az árvaszékhez kért 2 új referensi állás létesítését — az elnöki jelentés szerint — a kormány, költségvetési fedezet hiányában, nem engedélyezte; egyelőre egy kisegítő előadót alkalmaztak az alispán engedélye alapján.

A főorvos jelentése szerint, több iskola helyisége a közegészség követelményeinek nem fe-

lelvén meg, a tanfelügyelőt a kérdés megvizsgálására utasították. A körorvosok lakbérét ezentúl a községek viselik; a lakbér a nőtlen orvosok részére a fizetés 10%, a nő, de gyermektelen orvosok részére 15%, családos orvosok részére 20%.

A villamos társaság üzemvezetőségének a városi tanács határozata ellen beadott felebbezését — hogy az áramfogyasztás utáni 40 bani egységár 80 banira emeltesse fel — elutasították.

Iparosok köréből.

A Székely Közélet november hó 13-iki 47. számában Burghardt Gyula iparos társam hosszabb cikkben igyekezik bizonyítani, hogy mennyire káros hatása az Ipartestület működése az iparosságra nézve és mennyire előnyösebb lenne az önkéntes csatlakozás a Polgári Körhöz. Miután iparostársamat, saját kijelentése szerint cikke közreadásában az iparosság érdeke vezérelte és úgy véli, hogy ezáltal hasznos szolgálatot tesz, megakadályozván az iparos osztályt egy olyan társulástól, a mely romlást idézne elő, engedje meg nekem, hogy véleményemet ebben az ügyben én is elmondhassam. Igyekezni fogok tárgyilagos lenni, arra szeritkozván, hogy cikkének részleteit saját egyéni meggyőződéssel világosítsam meg.

Azt mondja iparostársam, hogy nem kel nekünk Ipartestület, mert az kényszer testület és korlátozza az egyéni szabadságot. Ebben a felfogásban egyet értek iparostársammal, mert a törvény világosan kimondja, hogy az Ipartestület nem szabad társulás, hanem kényszerszertársulás elvén alapul.

Iparostársam e törvény megítélésénél csak az egyén érdekét látta és csak az egyéni szabadságot félti, nem gondolta meg, hogy a társulásban, legyen az kényszer vagy önkéntes társulás, legelső sorban a közérdek a fontos. Miután az Ipartestület egy város összes iparosságának érdekét öleli fel, a pusztán egyéni érdekek nem jönnek tekintetbe és ha egy ilyen közérdekű társulástól az egyéni érdek kiküszöböltetik, akkor az egyéni szabadság sem szenved csorbát.

Miért volt szükséges az ipartestületi törvényekben a kényszer-társulás kimondása? Az akkori törvényalkotók széles látókörrrel bírván, tisztában voltak azzal, hogy milyen viszonyok uralkodnak az iparos osztályban. Tudatában voltak annak, hogy fegyelmelzettség hiánya miatt nem lehet másként tábortba tömöríteni. Önkéntes társulástól szó sem lehetett, megalkották tehát a kényszerszertársulás elvén alapuló ipartestületi törvényeket, azzal a szabadsággal, hogy nem kényszerítik őket feltétlenül társulásra, csupán csak akkor, ha egy város összes iparosságának $\frac{2}{3}$ része kívánja.

Világosan érthető, hogy a kényszerszertársulás alapuló ipartestületi törvényeket a szükség diktálta, más eszközök hiányában, mert az iparos osztályban uralkodó nemtörődomség és az egymás iránti bizalmatlanság miatt nem lehetett volna szabad társulás elvén alapuló intézményt megalkotni. Példa erre iparostársam felhívása, hogy saját tuzoltán egyéni felfogását igyekszik egy város iparosságára kényszeríteni és ezáltal meg akarja fosztani egy olyan társulástól, a mely más városokban évtizedeken keresztül az iparos osztály teljes megelégedésére szolgálja az ipari érdekeket. Arra akarja bírni, hogy az Ipartestület mellőzésével csatlakozzék egy kevésbé bizonyos testülethez, melytől jogos igényei nem nyernek kielégítést.

Nem látok veszedelmet az 1884-iki ipartörvények alkalmazásában, mert e törvények szelleme, mint egy óriási kar átkarolya a gyenge akaratú iparososztályt és módot nyújt arra, hogy soraát maga intézze.

Nagy János, iparos.
(Vége következik.)

Az Oltáregyletnek dec. 18-iki estélye a Kolosvárról ideérkező írók szereplése folytán igen érdekesnek és tanulságosnak ígérkezik. Az estély részletes műsorát lapunk jövő számában közöljük.

A Székely Dalegylet férfikara és egyes kara két, nagyszabású énekszámokkal szerepelt a múlt vasárnap a nagy misén a kath. templomban. Az áhitatot emelő énekszámokat Majláth püspök is végig hallgatta és elismerését nyilvánította Révay György dr., kiváló karnagynak és az egylet tisztelgő küldöttségének. Ezenkívül elismerése jeléül maga is belépett a dalegylet alapító tagjai sorába.

HIREK.

December 10

Majláth püspök látogatása.

Majláth Gusztáv Károly gróf, püspök, mint már jeleztük, három napot töltött Székelyudvarhelyen az iskolák meglátogatása céljából. A püspök teljesen egyedül és nem hivatalosan jött városunkba, közönségünk, felekezeti különbség nélkül mégis megragadta az alkalmat, hogy fenkölt személye iránt tiszteletét nyilvánítsa. A múlt vasárnap a tisztelgő küldöttségek egymás után járultak a püspök elé. A kath. egyházközösség népes küldöttsége nevében Pál István apátplebános üdvözölte irapráns beszéddel a püspököt. A református egyház presbiteriumát Vajda Ferenc esperes, a főgimnázium tanári karát Tamás Albert igazgató, a ref. kollegium tanári testületét Szabó András igazgató, a Székely Dalegyletet Nagy János elnök, a Magyar Szövetség tagjait pedig Szakáts Péter elnök vezette püspök elé.

Az üdvözlő beszédekre a püspök a nála megszokott közvetlenséggel válaszolt s a különböző társadalmi rétegeket és felekezeteket egymás megbecsülésére és kölcsönös szeretetre buzdította. Hétfőn délben a ref. kollegiumban tett látogatást, ahol az imateremben összegyűjtött mindkét rembeli ifjúsághoz intézett szívhöz szóló beszédet. Az ifjakat az alkohol és nikotin veszedelmére figyelmeztette, a lányokat pedig az egyszerűségre intette és arra kérte, hogy anyjuk tudta nélkül ne tegyenek semmit. Hétfőn délután utazott el városunkból. Kocsiját az apácázárda növendékei gyönyörűen feldiszipítették virágokkal és fenyőgalyakkal.

A Jótékony Nőegyletnek, bár sajnálatlaltal és a visszavételre bírás ismételt megkísérlése után, végre is tudomásul kellett vennie önfeláldozó buzgóságu, érdemes elnöknője, Becsek Aladárné lemondását. Ennek következményeképpen az egylet vezetősége, a f. hó 4-ikén megtartott tisztújító közgyűlésen, majdnem teljesen, újja alakult. Elnökké egyhangulag Szakáts Zoltánnét, az egylet egyik kiváló és buzgó alelnökét, alelnökké: Bakóci Károlynét és Szabó Andrásnét, rendező elnökké: dr. Borosnyay Pálnét és Papp Zakor Endrénét választották meg. Az egylet titkára Cséfi Sándor, pénztárosa Biró Sándor maradt. Az új elnök személye, vonzó egyénisége, valamint az újja alakult tisztai kar biztosíték a jövőben arra nézve, hogy az egylet ezutáni működésében is meg fog felelni eddigi nemes hagyományainak s a közjótékonyaság és társadalmi összetartás terén hivatását ezután is elismerésre méltó humanus és demokratikus szellemben fogja betölteni.

Halálozás. Mánya Gergelyné, Kencze Róza, Parajdon 66 éves korában elhunyt. A derék, köztiszteletben álló uriné temetésén nagy részvét nyilvánult meg. Tekintélyes rokonság — közte mint unokahuga, Szakáts Zoltán polgármesterné — gyászolja.

Bucuzás. Csikszentkirályra történt eltávozásom alkalmával az idő rövidsége és a nagy távolság miatt szeretve tisztelt Oltártestvéreimtől, barátaimtól, ismerőseimtől elbucuzni nem tudtam, amiért ezuttal mondok mindnyájuknak külön-külön Isten hozzád-ot. *Barabás Márton* volt kápolnásfalvi plebános.

Osvát Kálmán, ez az erősen egyéni látású, finom stílusú író legközelebb egyszerre két kötetet szándékozik könyvpiacra bocsátani. Előfizetési felhívása szerint, egyik kötet, melynek „Levelek a fiamhoz. Főur!” lesz a címe, a szerző társadalmi szatirát fogja tartalmazni, a másik, „Erdélyi Levelek” címmel, politikai írásoknak lesz a gyűjteménye. Mind a két kötet, elsőrendű nyomdai kiállításban, január hó végén fog megjelenni. Egy-egy kötet ára 20 leu lesz.

A „Levelek a fiamhoz. Főur!” című kötetből 100 példány sorszámmal, a szerző arcképével, díszesebb kiállításban is kiadatik. E példányok előfizetési ára: 50 leu. Aláírási iverk, megrendelések legkésőbb f. hó 31-ig Osvát Kálmán dr. címére Tg-Muras (Marosvásárhely) Str. Stefan Cel Mare (Gecse Dániel-utca) 61. sz. a. küldendők. Aláírásokat elfogad szerkesztőségünk is.

A Székely Dalegylet hangversenye
A Székely Dalegylet kiváló pontokból összeállított nagyszabású, tánccal egybekötött, hangversenyét karácsony másodnapján fogja megtartani a Bukarest-szálló színháztermében.

Az alsósófalvi tűzkárosultak javára *Borbély Lajos* nagygalambfalvi lakos szerkesztőségünknel 50 leut adományozott.

Az adókvivetési munkálatokkal tanúsított hibák és sérelmek orvoslásának megkeresése céljából legutóbb a birtokosok, kisgazdák, kereskedők és iparosok körében egy küldöttség szervezése iránt indult mozgalom. A küldöttség, terv szerint, először a vármegye prefectusánál, majd esetleg Bukarestben a kormánynál kívánja a panaszokat előterjeszteni s kérni a sérelmek gyökeres és sürgős orvoslását.

A kirakatok kivilágítására vonatkozó tilalmat, tekintettel a közeledő karácsonyi bevásárlásokra, a városi tanács visszavonta. A kereskedőket azonban, a villanyáram szolgáltatás hiányossága miatt, egyidejűleg arra is kötelezte, hogy a kivilágítás ideje alatt az üzletek belsejében és magánháztartásukban az áramfogyasztást a legszükségesebbre redukálják.

Az 1%-os forgalmi adózáshoz megkívánt napi jegyzéket, újabb rendelkezés szerint, az írni nem tudók és a mészárosok vezetni nem kötelesek.

Fest, tisztit: SCHMITZ Odorheiu-Székelyudvarhely.

A Hargita Testeső Egylet december 3-iki estélye ugy erkölcsileg, mint anyagilag szép sikert hozott a törekvő ifju egyesületnek. A termet majdnem egészen megtöltő közönséget a legjobb hangulatban tartotta a változatos műsor, melyet Z. Sebess József tornatanár tanulságos megnyitója vezetett be, ki a sportról, annak fejlődéséről s különösen az ifjúság szellemi és testi életére való jótékony hatásáról tartott érdekes előadást. F. Csók Vilma, Benes Tusi és Szécsey Nándor, a Fehér Imre szintársulatának tagjai, énekekkel, tánccal és két egyfelvonásos szindarab előadásával nagyban hozzájárultak az est sikeréhez. Göllner Pici művészi táncprodukciója dicséretére válik ugy a tehetséges és bájos fiatal szereplőnek, mint az őt betanító Radnay dr. tánc-tanárnak. Izsák Ferenc monológja is elég jól sikerült. Az egyes műsorpontok között Szécsey Nándor színész konferált élénken, azellemesen.

A Polgári Önképzőkör keddi fillérestélyén nagy közönség vett részt. Biró Sándor tanár magvas és érdekes előadása, Maráth Olga szavallata, Kerestély Gyula éneke, Csendő Jeno kupléi nagy tetszést keltettek. Ugyazintén a mulatságos 1 felvonásos ügyes szereplői: Magyar Erzsébet, Nagy Berta, Sepsi Juci, Izsák Ferenc, Kerestély Gyula, Jeszenazky Miklós és Felméri József.

A „Magduska meséskönyve” című könyvet, melyről az előfizetési felhívás kibocsátása alkalmával mi is megemlékeztünk, szerzője: I. Dienes Jenő, a szép tehetségű író és hírlapíró, a sok akadály és nehézség dacára kiadmatta. A könyv most van kérés alatt és december 15-ike körül fog szétküldetni. Szerző eddig megjelent írásainak ismerete alapján, a könyvet nyugodtan ajánlhatjuk az érdeklődők figyelmébe. 28 leu bolti áron nyomdánk üzlethelyiségében is kapható lesz.

Pótvásár lesz Erkeken, a ragadós száj- és körömfájás miatt elmaradt októberi országos vásár helyett, 1922 évi január hó 16 és 17-ikén. Az első napon állatvásár, a másodikon kirakóvásár fog tartatni.

A lakásbérleti hivatal ismételtén felhívja azokat, akik láttaozás céljából, az erre vonatkozó általános rendelkezések kiadása idején, lakásbérleti szerződést nyújtottak be, hogy azt a hivataltól (vármegyeháza 27. számú szoba) vegyék át.

Karácsonyi ünnepség. Az Irgalmas Nővérek vezetése alatt álló róm. kath. püspöki leánynevelőintézet (apáca-zárda) el. és polgári leányiskola növendékei f. hó 22-én este 7 órakor a róm. kath. fiuinternátus nagytermében karácsonyi ünnepséget rendeznek, amelyre tisztelettel meghívják az érdeklődő közönséget. Szinre kerül: Az árva karácsonya. — A tél regéje (dajkátékok). — A két anya, 4 felvonásos színmű.

A második BOLYAI-NOVELLA. Tabéry Géza, az országos nevé nagyváradi író tervbevette, hogy a két Bolyai életét és korát egy nagyobb novellaciklusban dolgozza fel, hogy az erdélyi kultúra világhíres művészeinek a fiatal erdélyi irodalomban is maradandó emléket emeljen. — Az első Bolyai novellát „Anna sodrában” címmel nemrég mutatta be a Napkelet, melynek Tabéri egyik főmunkatársa. — A második Bolyai-novellát a december 1-i Napkelet-szám hozza, egész sereg érdekesnél érdekesebb közlemény keretében. — A politikai természetű cikkek sorából kiemelkedik Jászi Oszkár hosszabb visszaemlékezése, mely az emlékezőes aradi tárgyalások hiteles történetét tartalmazza. — Az erdélyi magyarságnak most elsősorban lesz módjában megismerkedni azokkal a körülményekkel, melyek sorsát a forradalmi napokban eldöntötték. — Daday Loránd az erdélyi irodalompolitikáról ír. Dózsa Endre a nemzetközi sirokról mond el figyelemreméltó gondolatokat. — Szentimrei Jenő és Ligeti Ernő hosszabb cikkei után Bartha Lajos novellája, Emőd Tamás és Tóth Árpád remekbe készült versei gyönyörködtetik az olvasót. A jegyzetek között Dettre János, Keresztury Sándor, Darvas Simon és mások aktuális érdekes írásait közli az új Napkelet.

Köszönetnyilvánítás. A leghálásabban mondunk köszönetet azon kedves szülőknak, kik kegyesek voltak a szegény gyermekek részére adakozni. Florián 70 L., Háló József, Szabeni Antal, Szöllösi Samu, Csatácz, Bede Gyula, Dragomán, Börgyár, Papp Z. Eadre, Kuncz András, Farkas és Forró 20-20 L., Ferenczy Ferencné 15 L., Rösler, Bacsiócs József, Orbán László, Ferenczy Károly, Fritz Károly, Lőrinczy és Zakariás, N. N., Orbán Balázs, Szabados és Tarsa, Jakab Gyula, Hirsch Rudolf, Z. Székely János, dr. Kassay, Fröhlich Otóné, Orbán Nagy és Tamás, Göllnerné, Csépi Endréné, Vértés Lilly, Daróczi Margit, Soha Aladár, Dázy Eadre, Könyvnyomda R. t., Kovács Dénes, Ébert András, Martinovitsné, Jzákovits Bernát, Vida Gyula, Ferenczy 10-10 L., Márk, Heitz Adolf, Barcsay, Csató, Persián, Orbán, Demeter Ákosné, Lebovits, N. N., Tamás Balázs, N. N., N. N., Török István, N. N., Zárug, Réther, özv. Reichné, özv. Bodroginé, Kun Béla, Novák István, Bulahenky János, Gáspár és Papp, Ládai, N. N., Martinovitsné, Kabdebó József, Florián Gergelyné, N. N., Krisztel Gy., Ferenczy Lászlóné, N. N., Nagyné, Pillibók András, Ernst, Szomesánné, Harth Anna, Fénya András, Hirsch, Pluhár, X. Y., Hirsch Rudolf, N. N., N. N., Bodrogi, N. b., Tamás 5-5 L., Ungár, Szabó Árpádné, Burszán Sándor, Szalkáts 4-4 L., Markené, Jampel L., N. N., Ferenczy István, Szabó Nándorné 3-3 L., Sámson Lajos, Schvechter H., N. N., N. N., N. N., N. N., N. N., N. N., N. N., Apfelbaum, Kulcsár Ferenc, Wassné, Sinkovits, N. N. 2-2 L., N. N. 1-50 L. Hirsch Rudolf küldött még külön is az 1. o. részére 12 m. parchetot, Florián Kr. 1 pár új harianyát, N. N. 3 drb. mosdó-szappant. Használt ruhanevet hoztak a szegény gyermekek részére: 1. Ince Gituska, 2. Jancsó Annuska, 3. Esztégár Zsófia, 4. Bokor Klárika, 5. Ferenczy Edithke, 6. Horváth Lujzika, 7. Vajda Masi, 8. Zillmann Irénke, 9. Hunyadi Erzsébet, 10. Kertész Ilonka, 11. Vass Sárika, 12. Lukácsffy Illa, 13. Simó Anci, 14. Vértés Lillyke. Isten fizesse meg! Irgalmas Nővérek.

A szerkesztő üzenete.

V. Ze. Cikkére vonatkozólag rovatvezető munkatársunk, kinek véleményét mi is aláírjuk, a következő megjegyzéseket teszi: A cikk eszméje alapján jó és helyes, azonban amire törekedni méltóztattik, az most gyakorlatilag kihihetetlen. Miképpen lehetne összehozni a legkülönbözőbb foglalkozású embereket egy közös szövetség kebelébe, amikor még a földmives társadalom is nehezen és alig-alig mozgatható. A létesítendő árucarnok célja? Kisebbségi eszközöknek a legjobb gyártási helyről a közvetítő kereskedelem kizárása által való olcsóbb beszerzése; vetőmag beszerzése. Arról, hogy a közeljövőben a gazdasági termékekre előéget adhasson az árucarnok, gondolni sem lehet, ez csak a távoli jövő zenéje. Ezért s tekintettel arra, hogy sokan az intenciót, amiért a cikk iratott, félreértették, a közlést jobbnak láttuk mellőzni.

KÖZGAZDASÁG.

Az eddigi becslési eredmények azon eszmét keltették föl a Földmives Szövetség vezetőségében, vajjon nem volna-e helyes egy nagyszabású gyűlés keretében tiltakozni a becslések aránytalansága ellen. Látáfelte: elünkben vagyunk megtámadva, s ha — amit nem hibetünk — a becslések alapján lesz az adó kivétel, az adózók teljes anyagi romlása feltétlen be fog következni. Bizunkon kell azonban a jó belátásban.

A szó elhangzott, alig néhány napja fordultunk a gazdakörhöz, kérve, hogy alsósófalvi égett testvéreink segítségére kell sietniük. Már jelentkezett egy gazdakörünk, amely eddig is a legelső között volt mindenben, ami jó és nemes, a hodgyai gazdaköri tagok 214 leu 50 bánt jutattak a Földmives Szövetséghez. További adományok beérkeztek, mint takarékbetétet kezeljük. A tett méltó a derék hodgyaiakhoz.

A múlt heti piacon: buza 48-60, törökbuza 45-48, árpa 38, zab 18-22, burgonya 10-12 leuban kelt el vékánként.

Kiadó: a Könyvnyomda R. t. Odorheiu (Székelyudvarhely)
Cenz.: C. T. Sircs.

Meghívó.

A székelyudvarhelyi Zálogkölcson-Intézet és Betéti Pénztár R.-t. dec. 28-án d. e. II órakor a segesvári Egyesült Ipari és Jelzálogbank-fiók helyiségében

rendes közgyűlést

tart, melyre a részvényesek meghívotnak.

Tárgysorozat:

1. Az igazgatóság jelentése az 1920 ik üzletéről és a zárószámadás bemutatása.
  2. A felügyelő-bizottság jelentése.
  3. A zárószámadás elfogadása, a felmentvény megadása és több részvényesnek az intézet felszámolása iránt beadott indítványa feletti határozat.
  4. Szabályzatban beadott indítványok tárgyalása.
- A mérleg az Egyesült Ipari és Jelzálogbank helyiségében a részvényesek által a hivatalos órákban megtekinthető.
- A közgyűlésen szavazati joggal azon részvényes bír, ki részvényeit a le nem járt szelvényekkel 1921 dec. 27 ig az Egyesült Ipari és Jelzálogbank helybeli fiókjánál leteszi. Odorheiu, 1921 dec. 8.

Az igazgatóság.

Kiss Dénes hengerműmalma

(Agyafalva mellett) üzembem van, örölni valót mindennap elfogad. — Teljes tisztelettel: Kiss Dénes, tulajdonos.

A Szejke-viz árának felemelése.

Értesitem a közönséget, hogy január 1-étől kezdve a Szejke-viz árát, az üzemköltségek nagyfokú emelkedése miatt (cselédbér, gabona és takarmány) korsónként 8 leura vagyok kénytelen felemelni.

Ugron Ákos, tulajdonos.

Veszek: Székely Juhturógyári részvényeket!

Ájánlatok, tudakozódások a lap kiadóhivatalához intézendők; honnan továbbíthatnak.

Pályázat.

A székelyudvarhelyi református egyház pályázatot hirdet a **temetői állásra**. Ezen állással két szobából álló szabadlakás és egy haszál föld haszonélvezete van összekötve. Kötelessége a temetőkert őrzete, sirokra való felügyelet, sírásás végzése megfelelő külön díjazásért, mit a felek hordoznak. Részletes feltételek a lelkesi hivatalban tekinthetők meg, melyeknek alapján a megválasztandóval külön szerződést köt az egyház. Az állás 1922 április 24-én foglalandó el. Pályázati határidő 1921 dec. 25. Kérvények a lelkesi hivatalhoz adandók be. Kertészethez értők e'önyben részesülnek.

Székelyudvarhely, 1921 dec. 8.

Egyháztanács.

Az odorheiu törvényszék.

C. 1291—1921.

Végzés.

Dr. Jodál Gábor ügyvéd által képviselt Deák Elekné sz. Palló Erzsébet máti falvi lakos részéről az 1911. I. t. c. 748. §-a alapján előterjesztett kérelem folytán a bíróság Deák Elek volt körispataki lakos elhalálása tényének megállapítást iránt az eljárást megindítja, az állítólag elhalt részére ügygondnokul dr. Kiss Kálmán ügyvéd, odorheiu lakost kirendeli, egyuttal az 1911. I. t. c. 736. §. értelmében az állítólag elhalt életbenléteinek bejelentésére felhívó hirdetményt bocsát ki, ezt a hirdetményi táblára kifüggeszti és oly meghagyással adja ki a kérelmezőnek, hogy a „Gazeta Oficială”-ban háromszor, továbbá magyar nyelven a „Székely Közélet” c. helyi lapban szintén háromszor tésesse közzé és a szabályszerű közzétételt a szóbeli tárgyalás kitűzésének kéresekor igazolja.

A hirdetménynek 1 kiadmányát a tszék Körispatak község előljáráóságának a helyi szokás szerint való közhírretétei és 3 havi időtartamig való kifüggesztés végett ide mellékelten azzal adja ki, hogy azt eme 3 hó eltelte után közhírretétei és kifüggesztési záradékkal ellátva terjessze be.

Odorheiu 1921 szeptember 26.

Dr. Glósz s. k., tszéki bír.

A kiadmány hitelül: Florián, shiv. tisztviselő.

Az Első Székelyudvarhelyi Börgyár Részv.-Társaság

BŐRÜZLETÉBEN

a Florián-féle házban mindenféle bőrök, talpak s a bőrüzlet keretébe tartozó cikkek ugy nagyban, mint kicsinyben a legelőnyösebb árban kaphatók.

Sz. 1113—921.

Hirdetmény.

Farkaslaka község tulajdonát képező községi korcsma december 19-én d. e. 10 órakor a község házában 1922 január 1-től kezdődőleg 3 egymá után következő évre haszonbérbe adatik.

Kikiáltási ár 3500 leu, bánatpénz 10%.

Az árverési feltételek a hivatalos órákban megtekinthetők.

Farkaslaka, 1921 december 7.

Csomor, jz.

Pakot János, k. bír.

Az odorheiu törvényszék.

Fsoc 59—1921/6.

Hirdetmény.

Az odorheiu törvényszék, mint kereskedelmi bíróság — mivel Székelyborkereskedés részvénytársaság a felszámolást, illetve feloszlást az 1921. évi június hó 10-én tartott közgyűlésen elhatározta — felhívja a részvénytársaság hitelezőit, hogy követeléseiket ezen hirdetmény harmadszori közzétételétől számított 6 (hat) hét alatt érvényesítsék.

Odorheiu, 1921 október 6-án.

Dr. Szabó Géza s. k., tszéki bír.

A kiadmány hitelül

Radó, s. hiv. tisztviselő.

Karácsonyi vásár!

Barcsay Károly női- és férfidivat üzletébe

mindennemű női és férfi ruhaszövetek, barchetok, flanellek, chiffonok és vásznak, trikó alsóruhák, női, férfi és gyermekharisnyák megérkeztek.

Zimmermann Testvérek segesvári gyárában készült elismert tiszta gyapjuszövetek gyári lerakathban csak gyári árban árusíttatnak.

Temetkezési intézetemben

érc, tölgy- és fenyőfa koporsókban dús választék. Halott-szállításokat, temetéseket a régi minőségű túll-szemfedelekkal, elismert jutányos és szolid árak mellett eszközölök.

KARÁCSONYI AJÁNDÉKUL

gyönyörű színekben
kötött teveszőr női
kabátok, sapkák és
sálak, csodaszép
nyakkendők. —

Reichenbergi kiállításon vásárolt angol és cseh női és férfi szövetek. Hires sepsiszentgyörgyi

gyártmányok, u. m. :
156 cm. széles tiszta len-lepedő, vásznak, szőttesek, ágy- és asztalneműek,

törülközők, tartós függönyök, ágyterítők stb. apróbb ajándéktárgyak kaphatók szolid árban

LÖBL R. Bulevardul Regele Ferdinánd (Kossuth-u.) 25 sz.

Virágkedvelők figyelmébe!

A n. é. virágkedvelő közönségnek szíves tudomására hozom, hogy

kertészetemet

Str. General Mosoiu-n. áthelyeztem a Szentferencrendiek kertjébe (uj út)

Ajánlok tavaszi ültetésre pár ezer darab császárszakkáll vagyis árvácska-palántát, campanulát

kerti szegfűvet igen szépszínekben, nagymennyiségű nemesített magas törzsű rózsákat, kuszó-

rózsákat, pirosat, fehéret és rózsaszínűt. Koszorukat, csokrokat minden alkalomra legelőssé árban elvállalok. Szíves pártfogást kérve, tisztelettel:

RUDNYÁK PÉTER

kereskedő-kertész

Értesítés!

Értesítem a tisztelt öröltető közönséget, hogy most nálam csiki öröltetők nincsenek és akinek szüksége van az ünnepekre lisztre, ne hagyja az utolsó percre, mert nagy vízhiány lévén, a vízi malmok nem örölnek s e miatt az őrlésben fennakadás történhetnék. Ha sok az őrlni való, éjjel is fog járni a malom, mivel az ünnepek után 6 napig egyáltalában nem lesz őrlés. — Tisztelettel

Fábián József.

Új mézárós és hentes-üzlet!

Tisztelettel értesítem a n. é. közönséget, hogy Str. Principessa Ellsaveta (Bethlen-u.) 42. sz. alatt (a volt Barkóczy-féle helyiségben)

mészárós- és hentes-üzletet

nyitottam, hol állandóan kapható zsir, szalonna, téli és nyári szalámi, ugyszintén elsőrendű hentes-áru naponta friss készítésben.

Szíves pártfogást kér, tisztelettel

Borbély György,

mészárós és hentes.

Bucsu-táncestély!

SZEKELY ÁRPÁD

okl. táncanár f. hó 17-én, szombaton a Bukarest-szálló nagytermében 8 órai kezdettel, reggelig tartó

bucsu-táncestélyt

rendez, melyre a n. é. közönséget ez uton is tisztelettel meghívja. Belépti díj személyenként 10 Lei.

Új villanyfelszerelési üzlet, lakatos és gépjavitó műhely!

A n. é. közönség szíves tudomására hozom, hogy Str. Cloaca (Attila-u.) 9. szám alatt

Villanyfelszerelési üzletet, :: gépjavitó- és lakatos-műhelyt

nyitottam, hol mindennemű e szakmába vágó munkákat, gépjavitásokat elvállalok gyorsan, pontosan és jutányos árak mellett.

Egyben szíves figyelmét van szerencsém felhívni Strada Principessa Ileana (Eötvös-u.) 4. sz. a.

Balló-féle ékszerüzlet) nyitott villanyfelszerelési irodámra, hol mindenféle villamos égők beszerezhetők, valamint új villamos-berendezéseket és javítási munkálatokat d. e. 9-12, d. u. 2-5 óráig elvállalok és azokat szavatosság mellett pontosan teljesítem. Szíves pártfogást kér, tisztelettel

PATAKY ELEK.

Az Est Hírlapiroda Marosvásárhely.

Háboru előtti

minőségű fekete és sárga

BŐRZSIRT

szállítunk 20-as csomagolásban

Bürger Albert

vegyészeti gyára

Targu-Mures—Marosvásárhely.

Jön a tél!

Legfinomabb

Rum és likőr esszenciék

minden háztartásban nélkülözhetetlenek. Különösen ajánljuk páratlanul finom és zamatos :: :: ::

rum-esszenciánkat Bürger Albert

vegyészeti gyára

Targu-Mures—Marosvásárhely.

Sürgösen eladó ház és üzlet

Str. Printul Mircea (Petőfi-utca) 31. szám.

Nagyválasztékban érkeztek legújabb budapesti kiadású

SZÉPIRODALMI UJDONSÁGOK

Rózsavölgyi karácsonyi album, Bárd karácsonyi album

SZÉKELY JÁNOS

könyv- és papirkereskedésébe. ::

Van szerencsém értesíteni a t. közönséget, hogy szép és finom kivitelű

svájci zseb-, ébresztő, dísz-ébresztő, valamint fali óráim

érkeztek és olcsó árban kaphatók

Állandó raktáron tartok továbbá izléses arany jeggyűrűket, köves gyűrűket, fűgöket, arany nyakláncokat, karkötőket, izléses és olcsó ezüst double függőket stb. stb. ::

Minden e szakmába vágó munkát jutányosan és pontosan teljesítek, miért is a t. közönség szíves pártfogását továbbra is kérem. Tisztelettel

ISZÁKOVITS BERNÁT

Odorheiu-Szekelyudvarhely, Deák-tér 12. sz.

Hirsch Rudolf divatáru üzletébe új és olcsó áruk érkeztek:

Férfi gyapju posztók métere . . . 110, 125, 160 Lei.
Női posztók és szövetek métere . . . 80, 100, 165 Lei.
Flanell parchétok métere . . . 20, 24, 28, 35, 40 Lei.
Férfi- és női esőernyők . . . . . 130, 140 Lei.
Kalapok 40, 45, 50 60 70 Lei.

Nagy választék zefrekben, kretonokban, szőttesekben, harisnyákban stb.